

har i den forbindelse den fordel, at de kan tilpasses efter sociale vilkår og ikke griber generende ind i et eventuelt arbejde eller en eventuel uddannelse – med risiko for at tilføje den dømte en ekstrastraf.

Samfundstjenesten må imidlertid være den bærende alternative sanktion. Den har en vis generalpræventiv virkning, og i modsætning til bødestrafen kan den ikke påføre uskyldige familiemedlemmer et økonomisk afsavn. Hvor fængselsstraffen forbruger samfundets ressourcer, tilfører samfundstjenesten samfundet ressourcer. Efter forsøgsperiodens udløb må samfundstjenesten derfor videreudvikles, så den ikke blot anvendes over for de yngste lovovertrædere. Under afviklingen af fængselsstraffen kunne frihedsstraf i en overgangsperiode kombineres med samfundstjeneste, som ubetinget og betinget strafafsoning hidtil er kombineret.

Især må der imidlertid ske en udvikling af samfundstjenestens indhold. Hidtil har arbejdspligten været rettet mod ganske få områder. Samfundstjenesten kunne udvikles til også at omfatte en arbejdsforpligtelse i det opsøgende eller kriminalitetsforebyggende arbejde, f.eks. i samarbejde med kriminalpolitiske foreninger eller lokale aktiviteter. Det, der i denne forbindelse vil være samfundstjenestens fortrin, er, at den – i modsætning til frihedsstraffen – pålægger lovovertræderen et ansvar, som ikke kan pålægges med samme styrke og virkning under indespærring.

En række af de hidtidige ubetingede (især kortere) fængselsstraffe og en række af de hidtidige betingede fængselsstraffe med tilsyn og vilkår kan erstattes med betinget samfundstjeneste, og hvor den betingede fængselsstraf fortsat opretholdes, bør tilsyn og vilkår udbygges med egentlig rådgivning, vejledning og støtte. Både betingelsen og vilkårsfastsættelsen virker som en trussel, hvis virkning ikke ganske kan ignoreres, men den positivt støttende funktion har kriminalforsorgen i frihed kun i begrænset omfang kunnet varetage på grund af begrænsede personaleressourcer. Om der så skulle afsættes en eller to fuldtidsansatte personer til helt eller delvis at være sammen med den dømte, ville ressourceforbruget fortsat være forsvarligt i sammenligning med frihedsstraffens ressourceforbrug. En sådan ordning kunne med fordel anvendes over for en mindre gruppe af lovovertrædere.

Sådanne personer kunne være socialpædagoger, men også personer med en anden uddannelse kunne anvendes, f.eks. ud fra en vurdering af de pågældendes interesser. Det kan i den forbindelse ikke ignoreres, at især over for børn og unge med en institutionsbaggrund bag sig kan en pædagog

lige præcis være det, der får nakkehårene til at stritte!

Der findes mange muligheder for institutionsanbringelse af lovovertrædere, og derfor vil der med fordel kunne ske en specialisering af disse. Institutioner i nærmiljøet ville indebære fordele i forhold til f.eks. bevarelsen af et arbejde og en social kontakt. Andre institutioner ville indebære fordele, hvis det skønnedes formålstjenligt at fjerne lovovertræderen fra sit hidtidige miljø, eller hvor lovovertræderen kunne få udbytte af aktiviteter sammen med andre, både lovovertrædere og ikke-lovovertrædere. Her tænkes både på institutioner som Ungdomspension Skejby ved Århus, hvor der foregår udadvendte aktiviteter, og hvor institutionen er en »base« for beboerne, og på institutioner, der lægger større vægt på aktiviteter i institutionens egen regie, f.eks. produktionskollektiver, gartnerier eller fælles aktiviteter uden for institutionen, som det er praktiseret af en enkelt afdeling under det nuværende Ringe statsfængsel.

Fordelen ved en udbygning af institutionsområdet er de øgede muligheder for fleksibilitet og for at vælge mellem forskellige aktivitetsmuligheder, aktivitetsformer, institutionsstørrelser, gruppestørrelser, personale sammensætninger, tilknytningsmuligheder og støtteformer. Det vil alt andet lige åbne bedre muligheder for en individorienteret indsats.

En institution bør i denne forbindelse defineres bredt som en lokalitet, hvorfra og hvori der foregår forskellige former for aktivitet. Dette er især vigtigt, fordi en række lovovertrædere har institutionsophold bag sig og umiddelbart ikke kan forventes at være særlig motiverede for at opleve traditionelle institutioner.

Institutioner kan også bringes i anvendelse som en sanktion, hvor den dømte skal opholde sig nat og weekend. Som sådan har de lighedspunkter med de nat- og weekendfængsler, som justitsministeriets udvalg om alternative sanktionsformer foreslog i betænkning nr. 806/1977. Nat- og weekendfængsler indebærer klare resocialiseringsfordele i sammenligning med de nuværende fængsler, blandt andet over for mennesker, som i modsat fald ville risikere at miste deres arbejde. Omvendt vil mindre fængselsprægede, aktivitetsorienterede institutioner indebære fordele frem for gold nat- og weekendindespærring, som navnlig også har lighedspunkter med frigangsordningen under det nuværende fængselsystem.

Det centrale i denne diskussion er imidlertid, at der er utallige kombinationsmuligheder, og at disse med fordel kan afprøves. Som tidligere nævnt er